

พฤติกรรมกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชน
บ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

People's Behavior of Pesticide-residue Free Vegetable Consumption of
Ban Sean-Sam-Ran, Samkha Sub-District, Kuchinarai District, Kalasin Province

ลออรัตน์ จิตต์พงษ์¹, เบนญญาภา กาลเขว้า^{2*} และ ประทีป กาลเขว้า³

La-orrat Jitpong¹, Benyapa Kankhwao^{2*} and Prateep Kankhwao³

โรงพยาบาลนามน^{1*}, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น², วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น³

Namon Hospital¹, Sirindorn College of Public Health, Khon Kaen Province^{2*},

Sirindorn College of Public Health, Khon Kaen Province³

(Received: October 22, 2018; Revised: July 22, 2019; Accepted: July 22, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการเตรียมอาหารภายในครัวเรือนจำนวน 98 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ในช่วง 0.67-1.00 วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบทดสอบโดยวิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสันโดยใช้สูตรKR -20 ได้เท่ากับ 0.50 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.3 - 0.5 และ ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2 - 0.7 และวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทัศนคติ ปัจจัยเสริม และแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ เท่ากับ 0.77, 0.85 และ 0.71 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.39 รองลงมา มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 30.61

ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องผักปลอดสารพิษ มาตรฐานรับรองความปลอดภัยและการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษแก่ประชาชน

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การบริโภค, ผักปลอดภัยจากสารพิษ

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: ben_yak@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ 081-2792110)

Abstract

This cross-sectional descriptive study aimed to explore behavior of pesticide-residue free vegetable consumption of people in BanSeansamran, Samkha Sub-district, Kuchinarai District, Kalasin Province. Participants were 98 persons who had their responsibility for preparing foods in the households selected by simple random sampling. Questionnaires were used to collect the data linked to personal information, leading factors, facilitating factors, reinforced factors and also behavior of pesticide-residue free vegetable consumption. There were the reliability of the test=0.50 by using Kuder-Richardson (KR-20), the difficulty index=0.3-0.5 and the discrimination index =0.2-0.7. Additionally, the reliabilities of questionnaire tested by Cronbach's alpha coefficient were 0.77 for attitude, 0.85 for reinforced factors and 0.71 for behavior of pesticide-residue free vegetable consumption. Data were analyzed by using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum and maximum.

The results revealed that the participants had their behavior of pesticide-residue free vegetable consumption at a moderate level (69.39%) and then at a good level (30.61%).

Keywords: People's Behavior, Consumption, Pesticide-Residue Free Vegetable

บทนำ

ผักและผลไม้สดเป็นอาหารที่มีความสำคัญต่อสุขภาพมนุษย์ ให้สารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต และช่วยรักษาสมดุลของร่างกาย อีกทั้งองค์การอนามัยโลกได้กำหนดเกณฑ์การบริโภคผักและผลไม้สด วันละ 400 - 600 กรัม โดยให้มีผัก 3 ส่วน ผลไม้ 2 ส่วน ซึ่งเป็นปริมาณการบริโภคที่สามารถลดความเสี่ยงของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เส้นเลือดในสมองตีบ ลดลงได้ร้อยละ 19 มะเร็งกระเพาะอาหาร ร้อยละ 19 มะเร็งหลอดอาหาร ร้อยละ 20 และมะเร็งลำไส้ร้อยละ 2 (กระทรวงสาธารณสุข, 2555) สถานการณ์การตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในผักและผลไม้สดในปัจจุบัน ยังเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพของประชาชน ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่มั่นใจและไม่สามารถเข้าถึงผักและผลไม้สดที่มีคุณภาพและความปลอดภัยได้(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559) การได้บริโภคผักต่าง ๆ ที่ปลอดภัยจากสารพิษในปริมาณที่เหมาะสมจะช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพที่ดี และแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่าย ในทางตรงกันข้ามหากร่างกายขาดอาหารประเภทผักได้รับไม่เพียงพอหรือบริโภคผักที่มีสารพิษตกค้างในปริมาณมากเข้าไปจะทำให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้ไม่ปกติ อาจเกิดอาการผิดปกติและทำให้ความต้านทานโรคต่าง ๆ ของร่างกายลดลง (เมตตา คำพิบูลย์, 2557)

จากการสุ่มเก็บตัวอย่างผักมาทดสอบจากหลายจังหวัดทั่วประเทศและในทุกฤดูกาลตรวจพบผักที่มีสารเคมีจากยาฆ่าแมลงตกค้างอยู่หลายชนิด เช่น ผักคะน้า พบสารเคมีตกค้างร้อยละ 85 ผักบุ้งจีนร้อยละ 98 ผักกวางตุ้งร้อยละ 99 และกะหล่ำปลี ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ แตงกวา พบมากถึงร้อยละ 100 ปัจจุบันมีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชกันอย่างแพร่หลายทำให้มีสารเคมีตกค้าง โดยเฉพาะผักที่นิยมบริโภคกันทั่วไป เช่น ผักคะน้ากวางตุ้ง

ถั่วฝักยาว (เครื่องขยายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช, 2559) ซึ่งสารเคมีบางชนิดอาจทำลายเอนไซม์ของระบบประสาท ถ้าได้รับปริมาณมากจะปวดศีรษะอ่อนเพลีย คลื่นไส้ และผลกระทบที่เป็นพิษเรื้อรังซึ่งเกิดจากการสะสม เช่น สะสมในหลอดเลือดจนตีบตัน หรือสะสมในเซลล์ อวัยวะต่าง ๆ จนเกิดความผิดปกติของการทำงานของเซลล์ และอวัยวะต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดโรคหรือปัญหาอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมองโรคมะเร็ง โรคผิวหนังต่าง ๆ การเป็นหมัน เป็นต้น (กรมอนามัย, 2554)

สถานการณ์ปัญหาสุขภาพที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ได้แก่ โรคมะเร็ง พบเป็นสาเหตุการตายอันดับแรกอัตราตายปี 2554-2558 ใกล้เคียงกัน 48.29, 48.73, 49.19, 49.10 และ 39.12 ต่อประชากรแสนคนตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, 2558) ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งที่สำคัญส่วนใหญ่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกร่างกาย จากสารก่อมะเร็งที่ปนเปื้อนในอาหารปิ้งย่าง สารเคมีในผักและผลไม้ เชื้อไวรัส พยาธิใบไม้ในตับ เป็นต้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2554) จากสถานการณ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าประชาชนมีโอกาสเสี่ยงในการบริโภคผักที่มีสารเคมีตกค้างซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็ง อีกทั้งจังหวัดกาฬสินธุ์ได้กำหนดทิศทาง และขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้านสุขภาพภายใต้ 3 ตัวชี้วัดกำหนดโครงการกาฬสินธุ์ 3 ดี “กาฬสินธุ์คนดี สุขภาพดี รายได้ดี” โดยมีมิติด้านสุขภาพดี กำหนดให้ชุมชนสามารถจัดการโรคและภัยสุขภาพได้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาสารเคมีตกค้างในอาหารและกระแสเลือดจนอยู่ในระดับปลอดภัยการใช้ผักสมุนไพรพื้นบ้านดูแลสุขภาพโดยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีบนพื้นฐานของคุณภาพการดูแลสุขภาพในพื้นที่ ประชาชนได้รับการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยถูกต้องตามหลักโภชนาการเฝ้าระวังสารเคมีตกค้างในผักสด

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินสถานการณ์การบริโภคผักให้ปลอดภัยอันจะนำไปสู่การหาแนวทางป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมเลือกบริโภคผักที่ไม่ถูกต้องอีกทั้งเพื่อกำหนดการให้ความรู้และพฤติกรรมที่ถูกต้องในการบริโภคผักแก่ประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคและส่งเสริมให้ผู้บริโภคเห็นความสำคัญของการบริโภคผักให้ปลอดภัย สนับสนุนให้มีโครงการรณรงค์จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริโภคผักที่ปลอดภัยมากขึ้น

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการเตรียมอาหารภายในครัวเรือนๆละ 1 คน ที่อาศัยอยู่ในบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 130 ครัวเรือน (สำนักทะเบียนอำเภอกุฉินารายณ์, 2559)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คัดเลือกจากผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการเตรียมอาหารภายในครัวเรือน ๆ ละ 1 คน จำนวน 130 หลังคาเรือน โดยผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วน ขนาดตัวอย่างได้จำนวน 98 คน

จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling: SRS) โดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนจากจำนวนบ้านเลขที่ทั้งหมด ให้ได้ขนาดตัวอย่างตามที่คำนวณไว้ คือ 98ครัวเรือน ๆ ละ 1 คน รวม 98 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบทดสอบความรู้ และแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ 2) ปัจจัยนำในการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ (ความรู้ จำนวน 10 ข้อ และ ทศนคติในการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ จำนวน 10 ข้อ) 3) ปัจจัยเอื้อในการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ จำนวน 5 ข้อ 4) ปัจจัยเสริมในการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ จำนวน 10 ข้อ และ 5) พฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ จำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สร้างแบบสอบถามและแบบทดสอบจากแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) (อยู่ในช่วง 0.67-1.00) วิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบโดยวิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) โดยใช้สูตร KR-20 ได้เท่ากับ 0.50, ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.3 - 0.5 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2 - 0.7 และ วิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทัศนคติ, ปัจจัยเสริม และ แบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ เท่ากับ 0.77, 0.85 และ 0.71 ตามลำดับ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ถึงผู้นำชุมชนเพื่อติดต่อประสานงาน และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและกระบวนการของการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม 2560 และตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม ทั้ง 98 ชุด และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด

จริยธรรมวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เลขที่ HE6005059

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 98)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	73	74.49
ชาย	25	25.51
อายุ		
15 - 24 ปี	11	11.22
25 - 34 ปี	10	10.20
35 - 44 ปี	30	30.61
45 - 54 ปี	18	18.37
55 ปีขึ้นไป	29	29.60
\bar{X} =44.57, SD =13.76, $Median$ =43.50, Min =17, Max =68		
สถานภาพการสมรส		
สมรส	57	58.16
หม้าย	16	16.33
โสด	14	14.29
หย่าร้าง	11	11.22
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	71	72.45
ปริญญาตรี	27	27.55
อาชีพ		
เกษตรกรกรรม	42	42.86
รับจ้างทั่วไป	25	25.51
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	11	11.22
นักเรียน/นักศึกษา	9	9.19
รับราชการ	6	6.12
พนักงานโรงงาน	5	5.10
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	56	57.14
5,001 - 10,000 บาท	26	26.53
10,001 - 20,000 บาท	12	12.25
20,000 ขึ้นไป	4	4.08

จากตาราง 1 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.49 อายุเฉลี่ย 44.57 ปี ($SD=13.76$) สถานภาพสมรสร้อยละ 58.16 จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 72.45 และ 27.55 ตามลำดับ มีอาชีพเกษตรกรกรรมและอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 42.86 และ 25.51 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 57.14

2. พฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ ทักษะคิด ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร และระดับพฤติกรรม (n =98)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้		
ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 6 คะแนน)	32	32.65
ระดับปานกลาง (6 - 7 คะแนน)	44	44.90
ระดับมาก (8 - 10 คะแนน)	22	22.45
$M=6.08, SD=1.86, Median=6, Min=1, Max=10$		
ทักษะคิด		
ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66)	22	22.45
ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00)	76	77.55
$M =3.92, SD=0.35, Median=3.90, Min=3.20, Max=4.70$		
ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร		
ระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33)	22	22.45
ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66)	59	60.20
ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00)	17	17.35
$M =2.95, SD=0.76, Median=3.20, Min=1.20, Max=4.60$		
ระดับพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ		
ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66)	68	69.39
ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00)	30	30.61
$M =3.46, SD=0.34, Median=3.50, Min=2.60, Max=4.30$		

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.90 ส่วนใหญ่ตอบถูกต้องในข้อความที่ว่าสะเดาเป็นพืชที่นิยมนำมาทำเป็นน้ำหมักเพื่อไล่ศัตรูพืชร้อยละ 82.65 รองลงมา คือ ผักพื้นบ้านเช่น ตำลึงชะอมหัวปลีจัดเป็นผักปลอดภัยจากสารพิษ ร้อยละ 80.61 การเลือกซื้อผักควรเลือกผักที่ไม่มีร่องรอยการทำลายของศัตรูพืช ร้อยละ 71.43 และน้อยที่สุด คือ ผักกินหัวสะสมสารพิษไว้มากกว่าผักกินใบ ร้อยละ 38.78 ส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 77.55 กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยเห็นด้วยในข้อความที่ว่า การกินผักปลอดจากสารพิษจะทำให้ร่างกายแข็งแรงมากที่สุด ($M=4.46, SD=0.73$) รองลงมาได้แก่การกินผักที่ปลอดจากสารพิษลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งได้ ($M=4.36, SD=0.66$) คนทั่วไปนิยม

กินผักปลอดจากสารพิษเพราะคำนึงถึงสุขภาพ ($M=4.28, SD=0.80$) และเห็นด้วยในข้อข้อความที่ว่า ราคามีผลต่อการเลือกซื้อผักปลอดจากสารพิษน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ($M=3.42, SD=0.87$) ส่วนใหญ่มีการเข้าถึงแหล่งบริการคือ การปลูกผักไว้รับประทานเองมากที่สุด ร้อยละ 84.69 รองลงมาคือ ตลาดขายผักปลอดสารพิษ แหล่งซื้อ/ผลิตผักปลอดสารพิษ ใกล้บ้านร้อยละ 82.65 และ 81.63 ตามลำดับกลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.20 รองลงมา ได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับน้อยและระดับมากร้อยละ 22.45 และ 17.35 ตามลำดับโดยส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษจากโทรทัศน์มากที่สุด ($M=3.93, SD=0.88$) รองลงมา ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ($M=3.40, SD=1.02$) อินเทอร์เน็ต ($M=3.19, SD=1.17$) มีพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.39 รองลงมา มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 30.61 โดยปฏิบัติในข้อความที่ว่าท่านเลือกบริโภคผักที่มีในท้องถิ่นหรือปลูกไว้กินเองมากที่สุด ($M=4.17, SD=0.89$) รองลงมา ได้แก่ ท่านซื้อผักที่มีร่องรอยการกัดแทะทำลายของแมลง ($M=3.84, SD=0.66$) ท่านสังเกตป้ายสัญลักษณ์อาหารปลอดภัยก่อนตัดสินใจเลือกซื้อหรือบริโภค ($M=3.82, SD=1.09$) และปฏิบัติในข้อความที่ว่าท่านบริโภคผักกินใบที่ซื้อจากท้องตลาด เช่น คะน้า กะเพรา กวางตุ้ง ผักบุ้งจีน น้อยกว่าข้ออื่น ๆ ($M=2.86, SD=0.98$)

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้อย่างสม่ำเสมอจากสื่อโทรทัศน์และคนใกล้ชิด ตลอดจนความต้องการของร่างกายที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ซึ่งเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในพฤติกรรมเลือกซื้อผักมาบริโภคและความต้องการด้านความปลอดภัย เป็นความต้องการที่เพิ่มขึ้นมาจากความต้องการเพื่อการอยู่รอดเป็นความต้องการความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ซึ่งอธิบายได้ว่าผู้บริโภคยังมีความต้องการความปลอดภัยในการบริโภคผักปลอดสารพิษแต่อาจรู้ไม่ครอบคลุมและมีความสับสนในประเด็นผักปลอดสารพิษ และมาตรฐานรับรองความปลอดภัย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภัสสรกันต์ ทรัพย์มหาโชค และกิริติ กมลประเทืองกร (2560) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการเลือกซื้อผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับปานกลาง

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องผักปลอดสารพิษ มาตรฐานรับรองความปลอดภัยและการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษให้ครอบคลุมและเข้าใจตรงกัน เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนัก ใส่ใจในพฤติกรรมบริโภคผักให้ปลอดภัยต่อไป
2. ส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง เช่น กะเพรา ผักบุ้ง ซึ่งปลูกได้ทุกฤดูกาล
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้มีโครงการอาหารปลอดภัย ผักข้างบ้าน อาหารข้างรั้ว หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีและมีเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้ เช่น แผ่นพับ
4. ส่งเสริมให้มีเครื่องหมายมาตรฐานด้านความปลอดภัยรับรองและมีการจัดอบรมโครงการอาหารปลอดภัยภายในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษในบุคลากรที่มีสุขภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ
2. ควรศึกษาสารพิษตกค้างในผัก โดยการสุ่มเก็บตัวอย่างผักไปตรวจทางห้องปฏิบัติการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2554). *ผักสด ผลไม้ ปลอดภัย ชีวิตปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2555). *สธ. แนะนำกินผักและผลไม้สดวันละไม่น้อยกว่าครึ่งกิโลกรัม จะลดการป่วยและเสียชีวิตจากโรคหัวใจขาดเลือดได้ร้อยละ 30 โรคเส้นเลือดสมองตีบร้อยละ 19. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2559, จาก cro.moph.go.th*
- เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช. (2559). *เปิดผลตรวจ 10 ผักยอดนิยมของคนไทย. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2559, จาก <http://thaipublica.org/2015/03/veget-chemical>*
- ภัตสรกันต์ ทรัพย์มหาโชค และกิริติ กมลประเทืองกร. (2560). พฤติกรรมการเลือกซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 2(1), 11-19
- เมตตา คำพิบูลย์. (2557). *อาหารปลอดภัยเป็นจริงได้ ผู้บริโภคต้องแสดงพลังช่วยผู้ผลิต*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2559, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content-fb/26272>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). *กินผักผลไม้วันละ 400 กรัม ต้านโรค*. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/31659-.html>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์. (2559). *สถิติสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ปี 2554-2557*. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2559, จาก http://203.157.186.15/files_news/1_2559%20edited%2025590126.pdf
- สำนักทะเบียนอำเภอภูผินารายณ์. (2559). *แบบรายงานบัญชีคนในบ้าน*. ที่ว่าการอำเภอภูผินารายณ์.